

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Taloushallinto

2014

Elina Luotola

TILINPÄÄTÖSANALYYSI

– Case: Ilmatuote Oy

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Elina Luotola

TILINPÄÄTÖSANALYYSI – CASE: ILMATUOTE OY

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville Ilmatuote Oy:n taloudellinen tilanne tarkastellen tilinpäätösinformaatiota vuosien 2009-2012 väliseltä ajanjaksolta. Ilmatuote Oy:n erikoisalana on jo yli 40 vuoden ajan ollut talotekniikkajärjestelmien asennus, urakointi- ja huoltotoiminta. Tarkoituksena oli tehdä tilinpäätösanalyysi yhtiön tilinpäätöksistä ja selvittää, millä tasolla yritys taloudellisesti on ja mihin suuntaan yrityksen taloudellinen tila on kehittynyt.

Teoreettisessa osassa työtä tutkittiin tilinpäätöksen laadintaperiaatteita selvittämällä, miten tilinpäätös rakennetaan sekä tilinpäätösanalyysin eri vaiheita ja menetelmiä. Tässä osassa tutkittiin prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä, trendianalyysiä, tunnuslukuanalyysiä sekä rahavirtalaskelmia teoreettisesta näkökulmasta.

Empiirisessä osassa Ilmatuote Oy:n tilinpäätösanalyysi toteutettiin prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen ja trendianalyysin avulla sekä laskettiin vakavaraisuuden, kannattavuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja vuosilta 2009-2012. Tarkoituksena oli saada kattava kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja sen kehittymismahdollisuuksista.

Tutkimuksessa on käytetty hyväksi Ilmatuote Oy:n tilinpäätösinformaatiota vuosilta 2009-2012 sekä toimitusjohtajan haastatteluja.

Analyysin tulokset viittasivat siihen, että Ilmatuote Oy:n tilikausi 2011 on ollut hyvä johtuen suuresta liikevaihdosta sinä vuonna. Muut tarkasteluvuodet ovat jääneet tyydyttävälle tai heikolle tasolle mitattaessa sekä kannattavuutta, vakavaraisuutta että maksuvalmiutta. Vakavaraisuuden nettovelkaantuneisuusasteen tunnusluvussa kuitenkin on hyviäkin merkkejä. Ilmatuote Oy on pyrkinyt rahoittamaan toimintansa ilman lainaa ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta, mikä näkyy tunnusluvun arvoissa. Positiivista on myös se, että tarkasteluvuosina tilikauden tulos on kuitenkin ollut positiivinen.

Tulevaisuus on epävarma urakointi- ja rakennusalalla, joten sitä suuremmalla syyllä täytyisi kohdistaa huomio yrityksen kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen.

ASIASANAT:

Tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi, tunnusluvut, trendianalyysi, prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Elina Luotola

FINANCIAL STATEMENTS ANALYSIS – CASE: ILMATUOTE OY

The subject of this thesis was to study the financial information of Ilmatuote Oy between financial years 2009 and 2012. Ilmatuote Oy has specialized in installation, contracting and maintenance work of building services systems for over 40 years. The goal was to make an analysis of financial statements of the company accounts and compare them to each other during the period in years.

The theoretical part of the thesis studied accounting principles and how the balance sheet and financial statement are built in various stages using different methods. This part studied percentage scale financial statement, trend analysis, statistical analysis, and cash flow statements in theoretical point of view.

In the empirical part of the thesis the financial statements analysis of Ilmatuote Oy was carried out using percentage scale financial statement and trend analysis, and also solvency, profitability and liquidity ratios were calculated between the years 2009 and 2012. The goal was to get a comprehensive picture of the company's financial situation and its potential for development.

The financial statements and financial information of Ilmatuote Oy between years 2009 and 2012 and the CEO's comments were utilized in the thesis.

The final outcome was that the company's financial year 2011 was good due to high turnover that year. Other financial years were only at a satisfactory or a weak level in measuring profitability, solvency and liquidity. The net leverage ratio shows some positive signs though. Ilmatuote Oy has sought to finance its activities without a loan from external financial institutions, which is reflected in the values of the ratio. A positive sign is also that the net result has been positive throughout the review period.

The future is uncertain in the construction and contracting industry, which gives more reasons to focus on the company's profitability, solvency and liquidity.

KEYWORDS:

Financial statement, financial statements analysis, statistical analysis, trend analysis, percentage scale financial statement

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TILINPÄÄTÖKSEN RAKENTAMINEN	8
2.1 Tilinpäätöksen merkitys	8
2.2 Tilinpäätöksen muoto	9
2.3 Tilinpäätöksen laatiminen	15
3 TILINPÄÄTÖKSEN TULKINTA JA ANALYYSI	18
3.1 Tilinpäätöstietojen oikaisut	18
3.2 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi	20
3.3 Taloudelliset tunnusluvut	21
3.4 Rahavirtalaskelmat	27
4 CASE: ILMATUOTE OY:N TILINPÄÄTÖSANALYYSI	30
4.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös	31
4.2 Trendianalyysi	33
4.3 Tunnusluvut	36
5 YHTEENVETO	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	46

KUVAT

Kuva 1. Yrityksen talouden kokonaisuus (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 87).	21
Kuva 2. Liiketulosprosentit vuosilta 2009-2012.	37
Kuva 3. Koko pääoman tuottoaste.	38
Kuva 4. Oman pääoman tuottoaste.	38
Kuva 5. Ilmatuote Oy:n nettovelkaantumisaste.	39
Kuva 6. Ilmatuote Oy:n omavaraisuusaste.	40
Kuva 7. Ilmatuote Oy:n maksuvalmiuden tunnusluvut.	41

TAULUKOT

Taulukko 1. Lyhennetty kululajikohtainen tuloslaskelma (Leppiniemi & Leppiniemi 2005, 101).	11
Taulukko 2. Lyhennetty tase (Kirjanpitolaautakunta 2006).	12
Taulukko 3. Yrityksen voittoprosentit (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 109).	23
Taulukko 4. Pääoman tuottoprosentit (Kinnunen ym. 2007, 57-58).	24
Taulukko 5. Vakavaraisuuden tunnusluvut.	25
Taulukko 6. Maksuvalmiuden tunnusluvut (Kinnunen ym. 2007, 67).	26
Taulukko 7. Kassavirtalaskelma. (Yritystutkimus ry 2011, 53).	28
Taulukko 8. Ilmatuote Oy:n prosenttilukumuotoinen tase.	31
Taulukko 9. Ilmatuote Oy:n prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma.	33
Taulukko 10. Ilmatuote Oy:n taseen trendianalyysi.	34
Taulukko 11. Ilmatuote Oy:n tuloslaskelman trendianalyysi.	36

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia Ilmatuote Oy:n taloudellista tilannetta tilinpäätösanalyysin avulla. Ilmatuote Oy on vuonna 1968 perustettu yritys, joka toimii ilmastointi-, putkiurakointi- ja saneerausalalla. Sain toimeksiantona aiheen tehdä tutkimus yrityksen taloudellisesta tilasta. Aihe kiinnostaa minua kuitenkin myös henkilökohtaisesti, sillä olen työskennellyt Ilmatuote Oy:ssä taloushallinnon assistenttina helmikuusta 2013 lähtien.

Yrityksen kannattavuus ja kehitys ovat yrityksen toiminnan jatkuvuuden kannalta elintärkeitä asioita. Tilinpäätöksen analyysi antaa arvokasta informaatiota muun muassa sijoittajille, omistajille ja johdolle. Koen tästä opinnäytetyöstä olevan suurta hyötyä juuri johdolle, joka pystyy hyödyntämään analyysiä tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön ensimmäinen osa on teoriaosa, joka käsittelee tilinpäätöstä ja tilinpäätöksen analysointia yleisesti. Ensimmäisessä luvussa työ käsittelee tilinpäätöksen muotoa, merkitystä ja laatimista. Toisessa luvussa syvennyttään tilinpäätöksen analyysiin ja sen eri keinoihin. Siinä kuvaillaan prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä, trendianalyysiä tilinpäätösinformaatiosta sekä taloudellisia tunnuslukuja.

Opinnäytetyön viimeisessä vaiheessa analysoidaan Ilmatuote Oy:n tilinpäätösinformaatiota vuosilta 2009-2012, jotta saadaan mahdollisimman laaja kuva yrityksen toiminnasta. Tilinpäätösanalyysi toteutetaan prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen, trendianalyysin sekä tunnuslukuanalyysin avulla. Näiden tilinpäätösanalyysin keinojen avulla saadaan kattava ja kokonaisvaltainen kuva yrityksen taloudellisesta tilasta. Käytössäni minulla on ollut Ilmatuote Oy:n tilinpäätösinformaatio vuosilta 2009-2012.

Tunnuslukuanalyysissä on laskettu arvoja kasvun, kannattavuuden, vakavaraisuuden sekä maksuvalmiuden osilta. Koin ne mielestäni tärkeimmiksi tätä analyysiä tehdessä. Näitä tunnuslukuja myös verrataan Yritystutkimus ry:n antamiin ohjearvoihin.

Työssäni olen käyttänyt tilinpäätösanalyysiin liittyvää kirjallisuutta, kirjanpitolakia ja -asetusta sekä empiirisessä osassa hyödynnettäviä Ilmatuote Oy:n tilinpäätöksiä.

2 TILINPÄÄTÖKSEN RAKENTAMINEN

2.1 Tilinpäätöksen merkitys

Yksi tilinpäätöksen tarkoituksista on antaa kattava kokonaiskuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tämän informaation yritys antaa sidosryhmilleen, joista tärkeimpänä ovat omistajat. Tilinpäätös kuvaa yrityksen tilikauden pituista toiminnan tulosta ja taloudellista asemaa. Se on myös usein ainoa keino viestiä, millainen yritys olisi sijoituskohteena ulkopuolisille rahoittajille. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 13.)

Tilinpäätöksellä on merkitystä muun muassa siihen, miten yrityksen voitot jaetaan osakkaiden kesken, miten velat hoidetaan sekä miten saadaan rahoitusta. Myös yrityksen selvitystilaan asettaminen saa lähtökohdan tilinpäätöksestä. Tilinpäätös antaa vastauksia yritystä koskevissa kysymyksissä, joista muun muassa rahoittajat, kilpailijat ja lehdistö ovat kiinnostuneita. Nämä kaikki edellä mainitut tilinpäätöksen merkitykset ovat juridisia. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 13; 18.)

Johtopäätöksiä tilinpäätösten ja tilinpäätösanalyysien avulla voidaan tehdä esimerkiksi alueista:

1. yrityksen toimintaedellytykset
2. voitonjaon aiheuttava rasitus
3. velkojen hoidon rasitus
4. investoinnit
5. kasvu
6. pano/tuotos –suhde (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 19.)

Tilinpäätös on hyvin tärkeä myös yritykselle itselleen. Sitä lukemalla ja analysoimalla yritys voi kartoittaa tilinpäätöksen antamaa kuvaa. Tilinpäätös viestii yrityksen taloudellisista saavutuksista ja toisaalta myös pakottaa yritystä ymmärtämään taloudelliset heikkoutensa. Näiden viestien avulla yritys voi korjata tilanetta saamalla selville, mistä heikko tulos johtuu. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 14.)

Tilinpäätöksen laatimisessa tulee noudattaa kirjanpitolain yleissäännöksiä ja erityissäännöksiä. Näitä säännöksiä noudatetaan tietyn hierarkian mukaan. Jokaisen, joka harjoittaa liike- tai elinkeinotoimintaa, tulee noudattaa kirjanpidon yleissäännöksiä, tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Erityissäännöksiä on lukematon määrä, esimerkiksi eri yhtiömuotoja koskevat omat lait, arvonlisäverolaki ja elinkeinoverolaki. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 14.)

Hierarkia näiden lakien välillä menee siten, että jos erityislaki on vaatimuksiltaan tiukempi kuin yleislaki, se ohittaa yleislain. Yksi esimerkki tällaisesta tilanteesta on esimerkiksi se, että kirjanpitolain mukaan yrityksen tulee toimittaa tilinpäätös kaupparekisteriin vasta, kun sen katsotaan ylittävän pienen kirjanpitovelvollisen kriteerit. Yritys on pieni kirjanpitovelvollinen, jos vain yksi seuraavista rajoista ylittyy:

1. liikevaihto 7 300 000 euroa,
2. tase 3 650 000 euroa tai
3. henkilökuntaa keskimäärin 50.

Osakeyhtiölaki kuitenkin määrää toisin, sillä sen mukaan jokaisen osakeyhtiön on toimitettava tilinpäätöksensä kaupparekisteriin vuosittain. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 15; Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.)

2.2 Tilinpäätöksen muoto

Tilinpäätöksen muoto- ja sisältövaatimuksia käsittelee kirjanpitoasetus. Siinä annettuja kaavoja on noudatettava tarkasti ja niiden muokkaaminen on asetuksessa tarkoin rajattu. Esimerkiksi jos haluaa yhdistää joitain eriä, on kyseiset erät löydettävä selvitettyinä liitetiedoista. Lupia kaavoista poikkeamiseen ei ole juurikaan annettu kirjanpitolausakunnan toimesta. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 17.)

Bruttotuloksesta alkava tuloslaskelma on sallittu sellaisille kirjanpitovelvollisille, joilla ylittyy enintään yksi seuraavista rajoista:

1. liikevaihto 3 400 000,
2. taseen loppusumma 1 700 000 tai

3. henkilökuntaa keskimäärin 25. (Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.)

Bruttotuloslaskelmassa lähdetään liikkeelle tilikauden liikevaihdon ja ainekäytön erotuksesta. Kuitenkin verottaja vaatii normaalin pitkän kaavan mukaisen tuloslaskelman bruttotuloslaskelman sijaan. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 18.)

Tilinpäätös koostuu tuloslaskelmasta, taseesta, rahoituslaskelmasta ja liitetiedoista. Jos tilinpäätös tulee julkistaa ja jos tilintarkastus suoritetaan, on tilinpäätökseen sisällytettävä myös tilintarkastuskertomus. Kaikkien tilinpäätökseen kuuluvien osien tulee olla selkeitä ja tilinpäätöksen on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336; Leppiniemi & Leppiniemi 2005, 20.)

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman tehtävänä on kuvata tilikauden tulosta ja miten se on muodostunut. Tuloslaskelman voi tehdä kahden eri kaavan mukaan, jotka on määrätty kirjanpitoasetuksessa. Kululajikohtainen kaava on kaikista suosituin, ja sitä käyttää suurin osa suomalaisista yrityksistä. Toinen kaava on toimintokohtainen, jota käyttää selkeästi pienempi joukko yrityksiä, jotka yleensä lukeutuvat suuriin yrityksiin. (Ikäheimo ym. 2011, 24.)

Tuloslaskelmassa eri erien esittämisjärjestystä säätelevät kirjanpitolaki ja -asetus sekä kirjanpitolautakunta. Mitä välittömämpi on erän yhteys ulkopuolisille luovutettavien hyödykkeiden valmistamiseen, sen ylempänä se on tuloslaskelmassa. (Ikäheimo ym. 2011, 24.)

Tuloslaskelmassa ennen liikevoittoa esitetään kaikki yrityksen varsinaisesta toiminnasta johtuneet tuotot ja kulut. Myyntikate saadaan vähentämällä liiketoiminnan tuotoista muuttuvat kulut, ja käyttökate saadaan vähentämällä myyntikatteesta kiinteät kulut. Käyttökate kuvaa sitä, kuinka paljon tuotoista on jäänyt katetta maksettavien kulujen jälkeen. Liikevoitto, joka saadaan vähentämällä käyttökatteesta poistot, osoittaa yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen. Kuluja ei tuloslaskelmassa tarvitse esittää eriteltyinä muuttuviin ja kiinteisiin kuluihin. Muilta osin tuloslaskelman nimikkeitä ja järjestystä ei voi muuttaa ilman kirjanpitolautakunnan lupaa. (Tomperi 1997, 133.)

Tuloslaskelman erien vähäisyyden tai selkeämmän esitysmuodon perusteella tuloslaskelmaa voi lyhentää. Kuitenkin nämä vähennetyt erät tulee näkyä liitetiedoissa. Lyhennetyssä tuloslaskelmassa kuitenkin ovat tietyt pakolliset erät, joiden tulee näkyä tuloslaskelmassa.

Taulukko 1. Lyhennetty kululajikohtainen tuloslaskelma (Leppiniemi & Leppiniemi 2005, 101).

TULOSLASKELMA		
	Tilikausi	Ed. tilikausi
LIKEVAIHTO	0.00	0.00
Liiketoiminnan muut tuotot	0.00	0.00
Liiketoiminnan kulut	-0.00	-0.00
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	0.00	0.00
Rahoitustuotot ja -kulut	+/-0.00	+/-0.00
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	0.00	0.00
Satunnaiset erät	+/-0.00	+/-0.00
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	0.00	0.00
Tilinpäätössiirrot	+/-0.00	+/-0.00
Välittömät verot	-0.00	-0.00
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	0.00	0.00

Tase

Tase kuvaa yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Kirjanpitoasetuksessa määritellään vain yksi tasekaava, joka on yhteinen kaikille kirjanpitovelvollisille. Tase on kaksipuolinen laskelma. Vasemmalla puolella taseessa on vastaavaa-puoli ja oikealla vastattavaa-puoli. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 20; Tomperi 1997, 140.)

Taseessa tase-erien esittämisjärjestys vastaavaa-puolella on käänteisenä likviditeettijärjestyksenä eli mitä ylempänä erä on taseessa, sitä vaikeampi se on realisoida. Vastaavaa-puolen pysyvät vastaavat koostuvat aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä sekä sijoituksista. Nämä kolme muodostavat pysyvien vastaa-

vien pääryhmät. Näiden pääryhmien tarkoituksena on osallistua useana peräkkäisenä tilikautena yrityksen tulontuottamisprosessiin. Vastaavaa-puolen likvideimmät erät ovat vaihtuvien vastaavien rahat ja pankkisaamiset. (Ikäheimo ym. 2011, 27-28.)

Taseen vastattavaa-puoli koostuu kahdesta pääryhmästä, oma pääoma ja vieras pääoma. Esittämisjärjestyksessä noudatetaan kaavaa, jonka mukaan ensin esitetään pitkäaikaisempi pääoma, josta edetään lyhytaikaisempiin pääomaeriin. (Ikäheimo ym. 2011, 31.)

Taulukko 2. Lyhennetty tase (Kirjanpitolautakunta 2006).

TASE				
	Tilikauden päättymispäivä		Ed. tilikauden päättymispäivä	
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet	0.00		0.00	
Aineelliset hyödykkeet	0.00		0.00	
Sijoitukset	0.00		0.00	
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus	0.00		0.00	
Saamiset				
Pitkäaikaiset				
Myyntisaamiset	0.00		0.00	
Laskennalliset verosaamiset	0.00		0.00	
Muut saamiset	0.00	0.00	0.00	0.00
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	0.00		0.00	
Laskennalliset verosaamiset	0.00		0.00	
Muut saamiset	0.00	0.00	0.00	0.00
Rahoitusarvopaperit	0.00		0.00	
Rahat ja pankkisaamiset	0.00		0.00	
VASTAAVAA YHTEENSÄ	0.00		0.00	
VASTATTAVAA				
Oma pääoma				
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	0.00		0.00	

Arvonkorotusrahasto	0.00	0.00
Käyvän arvon rahasto	0.00	0.00
Muut rahastot	0.00	0.00
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0.00	0.00
Tilikauden voitto (tappio)	0.00	0.00
Tilinpäätössiirtojen kertymä	0.00	0.00
Pakolliset varaukset	0.00	0.00
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Pääomalainat	0.00	0.00
Saadut ennakot	0.00	0.00
Ostovelat	0.00	0.00
Laskennalliset verovelat	0.00	0.00
Muut velat	0.00	0.00
Lyhytaikainen		
Pääomalainat	0.00	0.00
Saadut ennakot	0.00	0.00
Ostovelat	0.00	0.00
Laskennalliset verovelat	0.00	0.00
Muut velat	0.00	0.00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	0.00	0.00

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma on myös osa tilinpäätöstä. Siinä on esitettävä selvitys varojen hankinnasta sekä käytöstä tilikauden aikana. Kirjanpitoasetuksen mukaan siitä on ilmentävä:

1. liiketoiminnan rahavirta,
2. investointien rahavirrat ja
3. rahoituksen rahavirrat. (Kirjanpitoasetus 30.12.2004/1313.)

Liiketoiminnan rahavirta osoittaa, kuinka hyvin yritys on pystynyt liiketoimintansa avulla tilikauden aikana tuottamaan rahavaroja, jotta toimintaedellytykset säilyisivät, tuotot maksettaisiin oman pääoman sijoittajille, uusia investointeja pystyttäisiin tekemään sekä lainoja pystyttäisiin maksamaan ilman ulkopuolisiin rahoituslähteisiin turvautumista. (Leppiniemi & Leppiniemi 2005, 151.)

Kirjanpitoasetuksen 2:1 kohdan 2 mukaan ”investointien rahavirrat osoittavat sen rahavirtojen käytön, jonka kirjanpitovelvollinen on toteuttanut tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä” ja kohdan 3 mukaan ”rahoituksen rahavirrat osoittavat oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana”.

Tilinpäätösinformaation täydentävän roolin lisäksi rahoituslaskelman avulla voidaan myös helposti vertailla eri yrityksiä keskenään. Eliminoimalla erilaisten arvostus- ja jaksotusratkaisujen vaikutus tilinpäätöksen lukijat voivat hyödyntää laskelmaa esimerkiksi yrityksen tulevien rahavirtojen ennakoinnissa. (Ikäheimo ym. 2011, 33-34.)

Liitetiedot

Liitetiedot antavat lisäinformaatiota eristä, jotka on esitetty tulolaskelmassa ja taseessa suppeassa muodossa kaavan mukaisesti. Tämän takia liitetiedot ovat erittäin olennainen osa tilinpäätöstä. Myös sellaiset vastuut ja sitoumukset, joita ei muualta tilinpäätöksestä pysty nähdä, käsitellään liitetiedoissa. Liitetiedoissa on seuraavan laisia alakohtia:

1. tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
2. tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
3. taseen vastaavia koskevat liitetiedot
4. taseen vastattavia koskevat liitetiedot
5. tuloveroja koskevat liitetiedot
6. vastuut ja vastuusitoumukset
7. liitetiedot henkilöstöstä ja toimitusten jäsenistä
8. omistukset muissa yrityksissä
9. konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevat liitetiedot. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 21-22.)

Jotkin yksityiset elinkeinoharjoittajat ja eräät muut pienet kirjanpitovelvolliset voivat esittää tilinpäätöksessään lyhennetyt liitetiedot. Lyhennettyinä liitetietoina tulee esittää ainakin seuraavat tiedot:

1. annetut pantit ja velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vekseli-, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset
2. peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset sekä velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi, jollei ole käytetty tilinpäätöspäivän kurssia. (Kirjanpitoasetus 23.8.2001/748.)

Jotkin yksityiset elinkeinoharjoittajat ja eräät muut pienet kirjanpitovelvolliset voivat esittää tilinpäätöksessään lyhennetyt liitetiedot.

2.3 Tilinpäätöksen laatiminen

Kun tilikausi päättyy, päätetään tilinpäätöksessä tilikauden aikana meno-, tulo- ja rahoitustileille kirjatut liiketapahtumat kahdelle eri tilille, tulos- ja tasetilille. Tulostili kertoo kuluneen tilikauden aikana syntyneen tuloksen ja tasetili puolestaan kertoo yrityksen omaisuudesta ja miten se on rahoitettu. (Ikäheimo ym. 2011, 19.)

Tilinpäätöstä laadittaessa ja oikeaa tulosta laskettaessa on tärkeää selvittää, mitkä menot ja mitkä tulot kuuluvat päättyvälle tilikaudelle. Tätä periaatetta kutsutaan meno tulon kohdalle –periaatteeksi. Tulojen kohdalla on yleensä selvää, kuuluvatko ne päättyneelle tilikaudelle, nimittäin mikäli tavarat tai muut suoritteet on luovutettu asiakkaalle tilikauden aikana, ovat ne päättyvän tilikauden tuloja. Menojen kohdalla tilanne voi olla hieman monimutkaisempi. Menoissa on kahdenlaisia menoja, lyhytvaikutteisia sekä pitkävaikutteisia menoja. Lyhytvaikutteisista menoista saadaan tulo yleensä jo saman tilikauden aikana, mutta pitkävaikutteiset menot vaikuttavat yrityksen tulonmuodotukseen usean tilikauden ajan. Näin ollen osa näistä pitkävaikutteisista menoista kirjataan kuluiksi, mutta osa puolestaan päätetään menojäännöksenä tasetilille. Tätä menojen ja tulojen kohdistamista oikealle tilikaudelle kutsutaan jaksottamiseksi. (Tomperi 1997, 34-35.)

Käyttöomaisuuden hankintamenon jaksottamiseen käytetään poistoja. Käyttöomaisuutta voi olla esimerkiksi rakennukset sekä koneet ja kalusto, joita yritys voi käyttää tulonmuodostumisprosessissaan usean vuoden ajan. Näistä syntynyt meno täytyy jaksottaa kuluiksi niille tilikausille, joiden aikana sen odotetaan kerryttävän tuloja. Poisto on se osa menosta, joka jaksotetaan tilikaudelle kuluksi.

Hankintamenosta vähennetty poisto kirjataan menojäännökseksi. Poiston suuruus saadaan arvioimalla koneen tai rakennuksen taloudellinen pitoaika ja jakamalla hankintameno näillä vuosilla. (Ikäheimo ym. 2011, 19.)

Toinen jaksottamista vaativa hankintameno on vaihto-omaisuus. Se on asiakkaille myytäväksi tarkoitettua tavaraa. Tavarat ostetaan usein varastoon ennen kuin niitä saadaan myytyä ja toimitettua asiakkaille. Tilinpäätöspäivänä osa tavarista on vielä myymättä, mutta näiden tavaroiden hankintamenoa ei kuitenkaan kirjata kuluksi. Vain myytyjen tavaroiden hankintameno kirjataan kuluksi. Inventoinnilla saadaan selville varaston arvo. Tilinpäätöspäivänä varastossa edelleen olevien tavaroiden arvo esitetään taseessa omaisuutena eli varoina. (Tomperi 1997, 35; Ikäheimo ym. 2011, 20.)

Laatimisen periaatteet

Kirjanpitolaki on määritellyt tilinpäätöksen laatimiselle yleiset periaatteet, jotta lukija voi luottaa tilinpäätöksen antamaan tietoon. Yleisiä periaatteita ovat

1. jatkuvuuden periaate,
2. johdonmukaisuuden periaate,
3. varovaisuuden periaate,
4. tasejatkuvuuden periaate,
5. suoriteperiaate sekä
6. erillisarvostamisen periaate. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 24-28.)

Jatkuvuuden periaate on oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta. Se liittyy taseen kaikkien omaisuuserien arvostamiseen tilinpäätöksessä. Hyvä esimerkki on vaihto-omaisuuden arvostaminen. Se on hinnoiteltava tilinpäätöksessä joko hankintahintaansa tai korkeimpaan sen alittavaan myytäessä saatavaan hintaan. (Kirjanpitolaki 30.12.2004/1304; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 24.)

Johdonmukaisuutta noudatettaessa on sovellettava samoja laatimisperiaatteita ja –menetelmiä tilikaudesta toiseen. Tilinpäätöksen lukijan on saatava käsitys siitä, että tilikausilta annetut tiedot ovat vertailukelpoisia keskenään. Kuitenkin jos

laskentaperusteita muutetaan, on siitä annettava tieto. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 25; Salmi 2006, 28.)

Varovaisuuden periaatteita noudattamalla niitä tuottoja, jotka eivät ole vielä toteutuneet, eivät kirjata tilikaudelle, ja kaikki toteutuneet ja tulevaisuudessa todennäköisesti toteutuvat menot ja menetykset on kirjattava tilinpäätökseen, vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeenkin kuten Salmi ja Rekola-Nieminen (2004, 25) toteavat. Omaisuutta ei pidä arvostaa liian korkealle eikä velkoja myöskään liian matalalle. Vaikka toiminta olisi tappiollista, se ei ole syy arvostusperusteiden muuttamiseen. (Salmi 2006, 28.)

Tasejatkuvuuden periaatteen mukaan tilinavaus perustuu edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen ja suoriteperiaatteen mukaan tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut otetaan huomioon riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä. Erillisarvostamisen periaatteessa on kyse siitä, että kaikki hyödykkeet on arvostettava erikseen, vaikka kyseessä olisikin sama hyödyke. (Kirjanpitolaki 30.12.2004/1304; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 27.)

3 TILINPÄÄTÖKSEN TULKINTA JA ANALYYSI

3.1 Tilinpäätöstietojen oikaisut

Tilinpäätösanalyysin yksi tärkeimmistä tarkoituksista on saada selville säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulos. Tuloslaskelmaan kirjataan kuitenkin kaikki kulut ja tuotot, jotka tilikaudelle kuuluvat, vaikka ne eivät olisikaan säännöllisiä. Tilinpäätöstä laadittaessa nämä satunnaiset kulut ja tuotot pystytään korjaamaan oikaisujen avulla. Tilinpäätöstä tehdessä yrityksen johdon on oltava selvillä siis siitä, minkälaisia tuottoja ja kuluja syntyy säännöllisesti ja jatkuvasti tilikaudesta toiseen. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 94.)

Tilinpäätöksessä oikaistaan sekä tuloslaskelma että tase. Tuloslaskelman oikaisussa poistetaan siitä sellaiset erät, joiden ei ajatella kuuluvan säännölliseen liiketoimintaan. Vastaavasti sellaiset erät, joita ei ole kirjattu tuloslaskelmaan, mutta katsotaan kuuluvan säännölliseen liiketoimintaan, on lisättävä tilinpäätöstä laadittaessa. Aina ei kuitenkaan tuloslaskelmassa ole ollenkaan oikaistavia eriä. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 95.)

Tuloslaskelman oikaisuissa pitää ottaa huomioon muun muassa seuraavia eriä:

1. Liiketoiminnan muissa tuotoissa voi olla hyvinkin paljon sellaisia eriä, joita on vaikea tulkita siinä mielessä, että ovatko ne säännöllisiä vai ei. Säännöllisiä liiketoiminnan muita tuottoja voi olla esimerkiksi vuokratuotot tai tuet. Nämä voidaan pitää mukana oikaistussa tuloslaskelmassa. Kuitenkin sellaiset erät, jotka ovat kertaluonteisia tai epäsäännöllisiä, tulee poistaa tuloslaskelmasta tai siirtää satunnaisiin tuottoihin.
2. Henkilöstökuluissa pitää ottaa huomioon niiden määrä. Usein pienissä omistajavetoisissa yrityksissä tai henkilöyrityksissä henkilöstökulujen määrä on pieni johtuen esimerkiksi siitä, että omistaja ei edes voi nostaa itselleen tai puolisolleen palkkaa. Usein myös muissakin yritysmuodoissa omistajan on verotuksellisesti järkevämpää nostaa tulonsa esimerkiksi osinkona tai yksityisnostona. Kuitenkin, jotta vertailukelpoisuus säilyisi, on

täysiaikaista työtä tekevällä omistajalle laskettava palkkaa vähintään sen verran, mitä hän saisi työskennellessään samalla alalla muussa yrityksessä. Vähimmäismääränä koko vuoden työstä henkilöstökuluja pidetään 25 000 euronä.

3. Poistoista on oikaistava poistosuunnitelma, jossa poistoajat ovat selkeästi liian pitkät. Ilman näiden oikaisuja voi tulos näyttää paremmalta kuin mitä se todellisuudessa olisi. EVL:n sallimia maksimipoistoja voi käyttää hyväksi oikaisussa.
4. Tilinpäätösjärjestelyt eli poistoeron muutos sekä vapaaehtoisten varausten muutos tulee eliminoida, koska ne eivät liity mitenkään liiketoiminnan kannattavuuteen. Pakolliset varaukset kuitenkin usein jätetään tuloslaskelmaan, koska ne liittyvät tarkasteltavaan tai aikaisempiin tilikausiin.
5. Rahoituserät tulee esittää varovaisuuden periaatetta noudattaen. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 316-317; Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 95-97; Salmi 2006, 132-135.)

Taseen oikaisussa tärkeimpinä sääntöinä voidaan pitää ensinnäkin sitä, että kaikki sellainen varallisuus, johon ei todellisuudessa sisälly tulo-odotuksia, tulee poistaa. Toiseksi, taseeseen tulee kirjata omaisuus poistoilla vähennettyyn hankintahintaan. Kolmanneksi, kaikki taseessa oleva näkymätön vastuu, joita voidaan pitää velkana, kuten rahoitusleasingsopimukset, tulee käsitellä velkana tilinpäätösanalyysissä. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 102.)

Taseen oikaisu on usein vaikeampaa kuin tuloslaskelman oikaisu johtuen taseen luonteesta ja siitä, että tilinpäätös ei anna perusteita taseen oikaisun tekemiselle. Myös se, että taseeseen on mahdollista merkitä enemmän varoiksi sellaisia ai-neettomia hyödykkeitä, joiden kyvystä tuottaa tuloa ei ole varmuutta, tekee oikaisun entistä vaikeammaksi. (Salmi 2006, 141.)

3.2 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi

On monia tekniikoita ja vertailukohteita tutkittaessa yrityksen tilinpäätösanalyysiä. Yksi näistä on prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, jossa tilinpäätöksen lukuja esitetään prosentteina liikevaihdosta ja taseen loppusummasta. Se mihin yrityksen tilinpäätöstä halutaan vertailla, vaikuttaa siihen, valitaanko tiettyä vuotta koskeva ajallinen poikkileikkausanalyysi tai peräkkäisten vuosien aikasarja-analyysi. Poikkileikkausanalyysissä yritystä verrataan muihin saman toimialan yrityksiin tiettyinä vuonna kun taas aikasarja-analyysissä seurataan yrityksen omaa kehitystä pitkällä aikavälillä. Yhdistettäessä nämä analyysityypit voidaan tehdä pitkän aikavälin vertailuja muihin yrityksiin. (Niskanen & Niskanen 2010, 49-50.)

Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä tuloslaskelmassa liikevaihdolle annetaan arvo 100, ja muut tuloslaskelman erät esitetään prosentteina liikevaihdosta. Taseessa taseen loppusummaksi annetaan vastaavasti arvo 100, ja muut tase-erät esitetään prosentteina taseen loppusummasta. Näin tuloslaskelmasta voi esimerkiksi tutkia yrityksen kulurakenteen kehitystä ja kannattavuutta. Taseesta puolestaan voi tutkia omaisuusrakenteen ja rahoitusrakenteen kehittymistä. (Niskanen & Niskanen 2010, 52.)

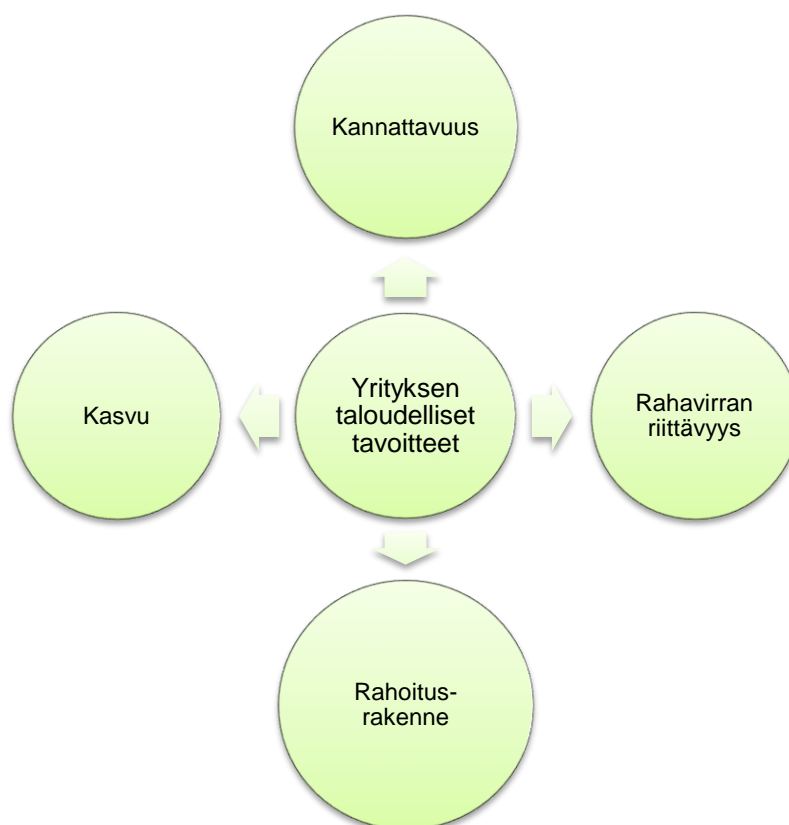
Tällainen prosenttilukumuotoinen tilinpäätösanalyysi antaa mahdollisuuden vertailla hyvin erikokoisiakin yrityksiä keskenään, koska siinä tilinpäätökset tulevat vertailukelpoisiksi. Kuitenkaan kulurakenteita eikä suhteellista kannattavuutta voi vertailla prosenttilukumenetelmällä, jos vertailtavat yritykset edustavat eri toimialoja, koska eri toimialoilla toimivien yritysten kulurakenteet, katteet ja voittoprosentit saavat erilaisia normiarvoja. (Niskanen & Niskanen 2010, 52.)

Yksi muoto prosenttilukumuotoisesta analyysistä on trendianalyysi, jolla voidaan juuri aikasarja-analyysin tavalla vertailla yrityksen tilinpäätöksiä useilta peräkkäisiltä vuosilta pitäen tarkasteluajan ensimmäistä vuotta perusvuotena. Siinä tutkitaan sitä, ovatko jotkut erät tuloslaskelmassa tai taseessa kasvaneet tai supistuneet huomattavasti suhteessa muihin eriin. (Niskanen & Niskanen 2010, 53.)

Trendianalyysi toteutetaan siten, että tietyn varhaisimman vuoden arvoksi asetetaan 100, jonka jälkeen saman erän myöhempien vuosien arvoja vertaillaan perusvuoteen laskemalla muutos perusvuoden arvoon prosentteina. Usein voidaan havaita, että prosenttilukutarkastelusta ja trendianalyysistä voidaan havaita samanlaisia kehityssuuntia, ja ne usein täydentävät toisiaan. Trendianalyysiä ei voida kuitenkaan soveltaa yritysten keskinäiseen vertailuun. (Niskanen & Niskanen 2010, 53-55.)

3.3 Taloudelliset tunnusluvut

Alla olevassa kuvassa 1 on kuvattu yrityksen talouden kokonaisuutta. Yrityksen toiminnan kannalta on tärkeää, että taloudellisen tilan tulee täyttää tietyt perusvaatimukset. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 87.)

Kuva 1. Yrityksen talouden kokonaisuus (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 87).

Kuvassa 1 yksi mainittu kannattavuus on elintärkeää yritykselle. Yrityksen liiketoiminnan lähtökohtana on kannattavuus. Tähän päästään yksinkertaisesti siten, että tuotot ovat suurempia kuin kulut. Pelkkä kannattavuus ei kuitenkaan riitä yksinään, yrityksellä tulee olla myös riittävä rahavirta, ettei se joudu likviditeettikriisiin. Myös yrityksen rahoituksen rakenne tulee olla hyvällä pohjalla, eli oman ja vieraan pääoman keskinäinen rakenne tulee olla oikea, jotta maksuvelvollisuuksista selvittäisiin. Tätä voidaan kutsua positiiviseksi vipuvaikutukseksi. Siinä vieraan pääoman kasvattaminen parantaa koko sijoitetun pääoman tuottoa. Viimeisenä kuvassa 1 oleva kasvu voi olla monenlaista kasvua. Se voi olla esimerkiksi liikevaihdon eli volyymin kasvua, henkilökunnan määrän kasvua tai liiketoiminnan arvon kasvua. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 88.)

Näiden talouden neljän tekijän tilan kuvaamisessa käytetään erilaisia tunnuslukuja, jotka saadaan tulkitsemalla tuloslaskelmaa, tasetta ja rahoituslaskelmaa. Taloudellisten tunnuslukujen avulla yrityksen taloudellisesta tilasta saadaan muodostettua tiivistetty kuva, ja niiden avulla voi helposti myös vertailla saman toimialan yrityksiä keskenään. Tunnuslukujen avulla voidaan eliminoida muun muassa koon vaikutus, kun vertaillaan eri yrityksiä, ja myös vähentää rahan arvon muutosten eri vuosien vertailukelpoisuutta alentavia ongelmia. Yrityksen taloudellisen tilan kuvaamiseen käytettyjä tärkeimpiä peruskomponentteja ovat koko ja kasvu, kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 89; Leppiniemi & Kykkänen 2009, 162.)

Koko ja kasvu

Yrityksen kokoa eli toiminnan laajuutta voidaan arvioida liikevaihdon, taseen loppusumman, osakepääoman markkina-arvon tai työntekijöiden määrän avulla. Näiden volyymin mittareiden avulla yrityksiä voidaan asettaa suuruusjärjestykseen, ja niiden avulla yritystä voidaan arvioida kilpailijana tai yhteistyökumppanina. Yrityksen koko myös kuvaa sitä laajuuspotentiaalia, jonka avulla yritys pysyy tuottamaan arvoa omistajilleen. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 183; Ikäheimo ym. 2011, 60-61.)

Kasvu on yritykselle välttämätöntä. Kasvua mitataan vertaamalla edellä mainittuja yrityksen koon mittareiden lukuja eri vuosiin. Liikevaihdon kasvun prosentuaalinen muutos saadaan esimerkiksi jakamalla kuluvan vuoden ja edellisen vuoden liikevaihdon erotus edellisen vuoden liikevaihdolla. Tämä rahamääräinen kasvu on tärkeää ensinnäkin sen takia, että ne markkinat, joilla yritys toimii, kasvavat. Mikäli yritys ei kasva markkinoiden mukana, se menettää arvokasta markkinaosuuttaan. Toiseksi, yrityksen kasvua pidetään positiivisena signaalina yrityksen tulevaisuudesta ja jos yritys ei kasva, useat sijoittajat menettävät kiinnostuksensa. Kolmanneksi, sellainen yritys, joka ei kasva, ei pysty enää hallitsemaan kasvavia kulujaan eikä kehittämään kannattavuuttaan. (Salmi & Rekola-Niemi-nen 2004, 158.)

Kannattavuus

Kasvun ohella toinen yrityksen tärkeistä tavoitteista on kannattavuus. Se vaikuttaa yrityksen kykyyn muodostaa arvoa ja luo pohjan yritystoiminnan jatkuvuudelle. Kannattavuus edellyttää sitä, että toiminnalla aikaansaadut tulot ovat suuremmat kuin menot. Kannattavuutta voidaan mitata voittoprosenteilla, jossa yrityksen saavuttamaa tulosta verrataan liikevaihtoon. Voittoprosenttien avulla voidaan saada tietoa esimerkiksi siitä, kuinka yritys on kehittynyt sekä sen toimintapolitiikan muutoksista ja siitä, kuinka nämä muutokset ovat onnistuneet. Toinen tapa mitata kannattavuutta on laskea pääoman tuottoprosentit. (Kinnunen ym. 2007, 55; Leppiniemi & Kykkänen 2009, 163.)

Taulukko 3. Yrityksen voittoprosentit (Salmi & Rekola-Niemi-nen 2004, 109).

Käyttökateprosentti = 100 x	$\frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}}$
Liiketulosprosentti = 100 x	$\frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}}$
Nettotulosprosentti = 100 x	$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}}$

Taulukossa 3 kuvattujen voittoprosenttien avulla ei voi sanoa, mikä yritys on kannattavin, koska yrityksen tavoitteet saattavat olla erilaiset. Jokin yritys saattaa pyrkiä hyvään tulokseen suurella myynnillä, mutta pienikatteisella myyntivolyymilla, ja joku toinen yritys puolestaan korkeakatteisella, mutta pienemmällä myynnillä. Näiden voittoprosenttien avulla yritys kuitenkin pystyy seuraamaan omaa kannattavuuttaan ja siinä tapahtuneita muutoksia. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 193; Leppiniemi & Kykkänen 2009, 163.)

Yritystutkimus ry on antanut ohjearvoja eri taloudellisille tunnusluvuille. Kannattavuuden tunnusluvulle liike-tulosprosentti Yritystutkimus ry on antanut ohjearvoksi:

- yli 10 % hyvä
- 5-10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko (Yritystutkimus ry 2011, 60-61.)

Toinen tapa kuvata yrityksen kannattavuutta on laskea pääoman tuotto prosentit. Ne jaotellaan sen mukaan, missä laajuudessa yrityksen rahoittajat otetaan tarkastelussa huomioon. Koko pääoman tuottoasteessa yrityksen kaikki rahoittajat otetaan huomioon. Tällöin tuotto lasketaan koko taseessa näkyvälle omalle ja vieraalle pääomalle. Oman pääoman tuottoasteessa puolestaan tuotto lasketaan vain omalle pääomalle ja näkökulma rajoittuu vain oman pääoman sijoittajiin. (Kinnunen ym. 2007, 57.) Alla oleva taulukko 4 kuvaa pääoman tuotto prosenttien laskukaavoja.

Taulukko 4. Pääoman tuotto prosentit (Kinnunen ym. 2007, 57-58).

$\text{Koko pääoman tuottoaste} = 100 \times \frac{\text{Tulos (ennen vähemmistöosuutta) + korkokulut} \times (1 - \text{verokanta})}{\text{Taseen koko pääoma tilikauden alussa}}$	
$\text{Oman pääoman tuottoaste} = 100 \times \frac{\text{Tulos (ennen vähemmistöosuutta)}}{\text{Taseen oma pääoma tilikauden alussa}}$	

Vakavaraisuus

Yrityksen vakavaraisuus kuvastaa sitä, miten yritys on rahoitettu ja sen kykyä selviytyä rahoitusvelvoitteistaan pitkällä aikavälillä. Mitä suurempi on vieraan pääoman osuus taseessa, sen suurempi todennäköisyys on sille, että yritys joutuu rahoituksellisiin vaikeuksiin taloudellisesti huonoina aikoina. Pääomaraken- teen avulla voidaan siis arvioida yrityksen vakavaraisuutta eli sitä vahvempi on yrityksen pääomarakenne, mitä enemmän sillä on oman pääoman ehtoista rahoitusta. (Ikäheimo ym. 2011, 71.)

Pääomarakenteeseen voi vaikuttaa ottamalla lainaa tai maksamalla sitä pois, mikä suurentaa tai pienentää vierasta pääomaa. Nettotulos puolestaan vaikuttaa omaan pääomaan, koska se siirretään tilinpäätöksessä oman pääoman li- säykseksi. Omaa pääomaa pienentää jaettu osinko ja suurentaa osakeannit. (Ikäheimo ym. 2011, 71.)

Pääomarakennetta arvioitaessa voidaan käyttää nettovelkaantumisastetta eli gearingia sekä omavaraisuusastetta. Nettovelkaantumisasteessa yrityksen net- tovelat suhteutetaan omaan pääomaan. Vakavaraisuus on sitä vahvempi, mitä pienempi nettovelkaantumisaste on. Omavaraisuusastetta laskettaessa puoles- taan suhteutetaan oma pääoma taseen loppusummaan ja tässä suurempi pro- sentti kuvastaa parempaa vakavaraisuutta. (Ikäheimo ym. 2011, 72.) Alla oleva taulukko 5 kuvastaa vakavaraisuuden tunnuslukujen kaavoja.

Taulukko 5. Vakavaraisuuden tunnusluvut.

Nettovelkaantumisaste = 100 x	$\frac{\text{Korollinen vieras pääoma - Rahat ja arvopaperit}}{\text{Oma pääoma}}$
Omavaraisuusaste = 100 x	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen koko pääoma}}$

Maksuvalmius

Maksuvalmius on yrityksen toiminnan jatkumisen kriittinen edellytys. Yrityksen on pystyttävä selviytymään erääntyvistä maksuistaan esimerkiksi työntekijöiden palkoista, veroista, koroista ja lainojen lyhennyksistä. Maksuvalmiutta mitataan tase-lähtöisesti suhteuttamalla likvidien varojen määrä lyhytaikaisiin velkoihin eli alle vuoden kuluessa erääntyviin velkoihin. Tunnuslukuja on kaksi, quick ratio ja current ratio, jotka eroavat toisistaan siinä, mitä likvideihin varoihin luetaan mukaan.

Taulukko 6. Maksuvalmiuden tunnusluvut (Kinnunen ym. 2007, 67).

Quick ratio =	$\frac{\text{Kassa ja markkina-arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset}}{\text{Lyhytaikaiset velat yhteensä}}$
Current ratio =	$\frac{\text{Lyhytaikaiset varat yhteensä}}{\text{Lyhytaikaiset velat yhteensä}}$

Taulukossa 6 on kuvattuna maksuvalmiuden tunnusluvut. Maksuvalmiilla yrityksellä likvidien varojen määrän tulisi kattaa lyhytaikaiset velat, joten siksi molemmissa tunnuslukujen arvoissa minimivaatimuksena on 1,00. Current ratiossa kuitenkin tarkastellaan likvidejä varoja laajemmin ja siinä oletetaan myös vaihtomaisuuden kuuluvan lyhyellä aikavälillä realisoitaviin varoihin, joten siinä maksuvalmiutta voidaan pitää tyydyttävänä, jos tunnuslukuarvo on välillä 1,00-2,00. Quick ratiossa puolestaan ohjearvo on välillä 0,50-1,00, koska likvideihin varoihin luetaan vähemmän yrityksen taseessa olevia varoja. Jos nämä tunnuslukuarvot ovat suuremmat kuin edellä mainitut luvut, on maksuvalmius yrityksellä hyvä. (Ikäheimo ym. 2011, 74-75; Kinnunen ym. 2007, 67-68.)

Vaikka tunnuslukujen tarkoituksena on pyrkiä kuvaamaan todellisuutta ja helpottamaan tärkeiden kysymysten tekemistä, on niiden käytössä ongelmana usein runsaudenpula. Tunnuslukuja on kehitetty suuria määriä, ja yritysten on oltava tarkkoja siitä, mitä tunnuslukuja käyttävät analyysissään. Tunnuslukuanalyysissä

laskettujen mittareiden on oltava mitattavaan liiketoimintaan sopivia. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 127.)

3.4 Rahavirtalaskelmat

Yrityksen taloudellista tilaa arvioimalla on hyvä myös kohdistaa katse rahavirtoihin eli antaako liiketoiminta riittävästi rahaa. Erilaisten jaksotus- ja arvostusperiaatteiden takia tuloslaskelman ja taseen tulkinta saattaa hankaloitua. Esimerkiksi tuloslaskelman voitto voi olla vaikeasti tulkittavissa sen takia, ettei se välttämättä ole suureksi osaksi edes tekemisissä yritykseen tulleen todellisen rahavirran kanssa. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 147.)

Yrityksen kaikkein tärkein taloudellinen tehtävä on saada aikaan rahavirtaa, ilman rahaa kassassa ei yritys voi toimia edes lyhyellä aikavälillä. Myös rahoitusta on vaikea saada, jos sijoittajat eivät ole vakuuttuneita siitä, että yrityksen liiketoiminta tuottaa riittävästi rahavirtaa lyhyessäkin ajassa. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 147.)

Rahavirran vahvuus ja pysyvyys tulevillakin tilikausilla ei ole ainoastaan merkityksellistä yritykselle itselleen, vaan myös lainanantajille ja omistajille. Rahavirran avulla yritys maksaa investointinsa omarahoitusosuuden, lyhentää lainaansa sekä maksaa osinkoja. Tämän takia myös rahavirran pysyvyys on erityisen tärkeää. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 153.)

Perusideana rahavirtalaskelmissa on vähentää yrityksen tuloista menot niiden taloudellisessa etuoikeusjärjestyksessä, eli ensin vähennetään juoksevat menot, kuten ostot ja palkat. Sen jälkeen vähennetään rahoitukseen liittyvät erät, kuten korot, verot ja osingot. Lopuksi vähennetään käyttöomaisuusinvestoinnit, huomioidaan muutos likviditeettireservissä, eli esimerkiksi kassassa, pankissa ja lainaamisissa sekä huomioidaan yritykseen sijoitetun pääoman muutos. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 239.)

Kassavirta-analyysissä luovutaan suoriteperusteisuudesta ja näkökulma muutetaan pelkästään rahavirran suuruuden ja sen riittävyyden tarkasteluun. Kassavirtalaskelman avulla saadaan tieto, kuinka paljon yritykseen on tullut rahaa ja kuinka paljon sitä on käytetty tilikauden aikana. Kassavirtalaskelmassa korjataan tuloslaskelman lukuja eliminoimalla niistä tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden aiheuttamat jaksotuserät, kuten poistot ja arvonalentumiset sekä liikepääomaerien nettomuutos. (Kinnunen ym. 2007, 70; Salmi 2006, 114.)

Taulukko 7. Kassavirtalaskelma. (Yritystutkimus ry 2011, 53).

KASSAVIRTALASKELMA

Liiketulos

+ Poistot ja arvonalentumiset

= Käyttökate

-/+ Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys

+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys

= Toimintajäämä

+ Rahoitustuotot

- Rahoituskulut

- Verot

+/- Satunnaiset tuotot/kulut

= Rahoitusjäämä

-/+ Investoinnit (netto)

-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lis/väh

= Investointijäämä

+/- Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys/vähennys

+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lis/väh

+/- Pääomalainojen lisäys/vähennys

+/- Oman pääoman maksullinen lis/väh

- Osingonjako/yksityiskäyttö

-/+ Lainasaamisten lisäys/vähennys

= Rahavarojen muutos

+ Rahavarat tilikauden alussa

+ Rahavarat tilikauden lopussa

= 0

Yllä oleva taulukko 7 kuvaa kassavirtalaskelmaa. Siitä näkee, miten myynnistä saadut tuotot ovat riittäneet menojen kattamiseen ja miten rahoitus on hoidettu.

Kassavirtalaskelmasta myös näkee, miten mahdollinen ylijäämä on käytetty, jos tuotot ovat olleet kuluja suurempia. (Yritystutkimus ry 2011, 52.)

4 CASE: ILMATUOTE OY:N TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Opinnäytetyön tutkittava yritys on Ilmatuote Oy, joka on erikoistunut toimivien talotekniikkajärjestelmien asennukseen sekä urakointi- ja huoltotoimintaan. Yritys on perustettu vuonna 1968 ja se työllistää tällä hetkellä noin 40 LVI-alan ammattilaista. Ilmatuote Oy harjoittaa ilmastointiurakointitoimintaa Turun ja Hämeenlinnan talousalueilla, putkiurakointia ja saneerauksia sekä LVI-huoltotoimintaa Turussa.

Ilmatuote Oy on ilmastointiurakointitoiminnassa yksi Turun vanhimpia toimijoita ja on saavuttanut kiinteän markkina-aseman tällä alalla. Putkiurakointi liitettiin Ilmatuote Oy:n toimintaan vuonna 2000 ja linjasaneeraukset vuonna 2006. Vuodesta 2008 lähtien huono taloustilanne on vaikuttanut Ilmatuote Oy:n toimintaan. Putkiurakointiprojektit ja linjasaneeraukset ovat vähentyneet huomattavasti, koska kysyntää ei ole. Tämä on johtanut Ilmatuote Oy:ssä moniin lomautuksiin ja irtisanomisiin. Liikevaihto on myös pienentynyt reilusti vuodesta 2008 lähtien.

Ilmatuote Oy:n toimintaa tutkitaan tässä opinnäytetyössä vuosien 2009-2012 perusteella. Tilinpäätösaineistoa on hieman muokattu tuloslaskelman ja taseen oikaisujen myötä. Tuloslaskelmasta on poistettu erät liiketoiminnan muut tuotot, varastojen muutos sekä korko- ja rahoitustuotot. Taseesta on poistettu erät saamiset saman konsernin yrityksiltä, muut saamiset sekä siirtosaamiset. Nämä erät ovat oikaistu johtuen niiden satunnaisuudesta ja niiden arvojen pienuudesta. Oikaisun avulla tuloslaskelmasta ja taseesta tuli selkeämmät ja helpommin luettavat.

Opinnäytetyössä tilinpäätösinformaatio muutetaan ensiksi prosenttilukumuotoiseksi, ja sen jälkeen siitä tehdään trendianalyysi vuosien 2009-2012 ajalta. Tämän avulla saadaan informaatiota tuloslaskelman ja taseen eri erien muutoksista tarkasteluvuosien ajalta. Tarkempaa taloudellista informaatiota saadaan eri tunnuslukujen avulla. Olennaisiksi ja tärkeiksi koettuja tunnuslukuja kattavan analyysin saamiseksi tässä työssä ovat maksuvalmiuden, kannattavuuden ja vakavaraisuuden tunnusluvut.

4.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös

Taulukko 8 kuvaa Ilmatuote Oy:n prosenttilukumuotoista tasetta, jossa vertaillaan taseen eri erien suhdetta taseen loppusummaan. Prosenttilukumuotoisesta taseesta pystytään analysoimaan yrityksen omaisuus- ja rahoitusrakennetta. Vastaavaa-puolelta nähdään, että pysyvien vastaavien määrä taseen loppusummasta on huomattavasti pienempi kuin vaihtuvien vastaavien määrä. Eli erittäin suuri osa yrityksen varoista on sidottuna vaihto-omaisuuteen ja etenkin kesken-eräisiin tuotteisiin. Pysyvien vastaavien määrä taseen loppusummasta on joka vuosi pienentynyt ja puolestaan vaihtuvien vastaavien määrä kasvanut.

Taulukko 8. Ilmatuote Oy:n prosenttilukumuotoinen tase.

TASE	2012	2011	2010	2009
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	0,00 %	0,17 %	0,41 %	0,55 %
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00 %	0,00 %	0,42 %	0,73 %
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	2,58 %	4,00 %	4,48 %	5,25 %
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	2,58 %	4,00 %	5,30 %	6,54 %
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	1,03 %	1,28 %	3,15 %	2,34 %
Keskeneräiset tuotteet	66,71 %	21,41 %	61,22 %	53,00 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	67,75 %	22,69 %	64,37 %	55,34 %
Saamiset				
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	28,47 %	32,95 %	27,57 %	21,54 %
Rahat ja pankkisaamiset	1,20 %	38,88 %	1,08 %	6,64 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	97,42 %	96,00 %	94,70 %	93,46 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma				
Osakepääoma	0,10 %	0,12 %	0,14 %	0,12 %
Muut rahastot				

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,45 %	0,54 %	0,60 %	0,53 %
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	3,85 %	2,82 %	0,57 %	0,00 %
Tilikauden voitto (tappio)	5,42 %	23,99 %	2,60 %	8,28 %
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	9,82 %	27,46 %	3,91 %	8,93 %

Vieras pääoma

Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	0,26 %	0,00 %	5,03 %	0,00 %
Pitkäaikainen yhteensä	0,26 %	0,00 %	5,03 %	0,00 %
Lyhytaikainen				
Saadut ennakot	68,89 %	29,90 %	58,65 %	62,51 %
Ostovelat	7,20 %	8,68 %	7,03 %	4,68 %
Muut velat	5,35 %	13,97 %	10,39 %	6,97 %
Siirtovelat	8,22 %	19,33 %	14,36 %	15,63 %
Lyhytaikainen yhteensä	89,92 %	72,54 %	91,06 %	91,07 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	90,18 %	72,54 %	96,09 %	91,07 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Taseen vastattavaa puolelta selviää, millainen yrityksen rahoitusrakenne on. Ilmatuote Oy:n rahoitusrakenne on selkeästi vieras pääoma –painotteinen. Se on vertailuvuosien aikana pysytellyt 90 prosentin tuntumassa, josta poikkeuksena on vuosi 2011. Silloin oman pääoman määrä oli 27,5 prosenttia ja vieraan pääoman määrä 72,5 prosenttia, mikä johtuu tuloksekkaasta vuodesta. Tilikauden voitto oli vuonna 2011 selvästi suurempi kuin muina vertailuvuosina.

Taulukko 9 kuvaa Ilmatuote Oy:n prosenttilukumuotoista tuloslaskelmaa, jossa tuloslaskelman eriä verrataan liikevaihtoon. Yrityksen kulurakennetta on helppo seurata prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman avulla. Myös kulurakenteen kehityksen näkee sen avulla. Ilmatuote Oy:n selkeästi suurimmat kuluerät ovat ostot tilikauden aikana. Ne ovat vertailuvuosien aikana kasvaneet lähes 70 prosenttiin. Toinen suuri kuluerä Ilmatuote Oy:llä, kuten monella muullakin yrityksellä, on henkilöstökulut eli palkat ja palkkiot sekä henkilösivukulut. Usein tämä on se erä, jossa pyritään säästämään esimerkiksi lomautusten sekä irtisanomisten avulla. Tuloslaskelman muut erät ovat pysyneet melko samalla tasolla tarkastelujakson ajan. Tilikauden voittoprosentitkin ovat pysyneet noin 1-6 prosenttiyksikön välillä.

Taulukko 9. Ilmatuote Oy:n prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma.

Tuloslaskelma	2012	2011	2010	2009
LIKEVAIHTO	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	34,34 %	-8,77 %	0,48 %	10,29 %
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	68,34 %	45,03 %	41,79 %	42,75 %
Ulkopuoliset palvelut	3,76 %	5,76 %	8,21 %	13,16 %
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	33,33 %	19,25 %	30,12 %	28,91 %
Henkilösivukulut	8,98 %	4,28 %	6,92 %	6,83 %
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	0,71 %	0,49 %	1,02 %	1,75 %
Liiketoiminnan muut kulut	14,19 %	7,25 %	10,89 %	11,06 %
LIKEVOITTO/TAPPIO	5,31 %	8,84 %	1,84 %	5,90 %
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,43 %	0,21 %	0,14 %	0,12 %
VOITTO/TAPPIO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	4,89 %	8,63 %	1,70 %	5,78 %
VOITTO/TAPPIO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	4,89 %	8,63 %	1,70 %	5,78 %
Tuloverot				
Tilikauden verot	1,08 %	2,25 %	0,45 %	1,51 %
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO	3,81 %	6,38 %	1,25 %	4,27 %

4.2 Trendianalyysi

Taulukko 10 esittää Ilmatuote Oy:n taseen trendianalyysiä. Perusvuotena on käytetty vuotta 2009 ja muita vuosia on vertailtu siihen. Taseen trendianalyysin vastaavaa-puolelta nähdään, että pysyvien vastaavien määrä on pienentynyt reilusti, yli 50 prosenttiyksikköä vuodesta 2009 vuoteen 2012. Tämä johtuu koneiden ja kaluston määrän vähenemisestä sekä aineettomien oikeuksien pienenemisestä. Koneista ja kalustosta sekä aineettomista oikeuksista on tehty suunnitelman mukaisia poistoja, mutta selkeästi lisää koneita tai kalustoa ei ole hankittu kuten ei

myöskään aineettomia oikeuksia. Tämä on syy pysyvien vastaavien pienenemiseen.

Taseen vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuus-eristä näkee, että vuonna 2011 vaihto-omaisuus väheni huomattavasti, kun taas vuonna 2012 vaihto-omaisuuden määrä kasvoi johtuen keskeneräisten tuotteiden määrän kasvusta. Vaihtuvien vastaavien erä myyntisaamiset on kasvanut myös vuodesta 2009 vuoteen 2012 yli 50 prosenttiyksiköllä. Huomion arvoista on rahat ja pankkisaamisten määrän suuri nousu vuonna 2011. Pankkitilin arvo nousi vuodesta 2010 vuoteen 2011 yli 700 000 eurolla. Vaihtuvien vastaavien määrän muutos on kuitenkin pysynyt 20 prosenttiyksikön sisällä kaikkien tilikausien aikana.

Taulukko 10. Ilmatuote Oy:n taseen trendianalyysi.

TASE	2012	2011	2010	2009
VASTAAVAA				
Pysyvät vastaavat				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	0,00 %	30,70 %	65,35 %	100,00 %
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00 %	0,00 %	50,00 %	100,00 %
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	58,25 %	72,23 %	75,00 %	100,00 %
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	46,80 %	60,63 %	71,39 %	100,00 %
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	52,45 %	54,34 %	118,64 %	100,00 %
Keskeneräiset tuotteet	149,31 %	40,02 %	101,65 %	100,00 %
Saamiset				
Lyhytaikaiset				
Myyntisaamiset	156,80 %	151,58 %	112,66 %	100,00 %
Rahat ja pankkisaamiset	21,42 %	580,31 %	14,30 %	100,00 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	123,66 %	101,78 %	89,18 %	100,00 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	118,64 %	99,09 %	88,02 %	100,00 %
VASTATTAVAA				
Oma pääoma				
Osakepääoma	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Muut rahastot				

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Tilikauden voitto (tappio)	77,65 %	287,26 %	27,62 %	100,00 %
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	130,44 %	304,79 %	38,57 %	100,00 %

Vieras pääoma

Pitkäaikainen				
Lainat rahoituslaitoksilta	7,10 %	0,00 %	100,00 %	-
Lyhytaikainen				
Saadut ennakot	130,74 %	47,40 %	82,58 %	100,00 %
Ostovelat	182,39 %	183,68 %	132,24 %	100,00 %
Muut velat	90,98 %	198,50 %	131,18 %	100,00 %
Siirtovelat	62,37 %	122,53 %	80,84 %	100,00 %
Lyhytaikainen yhteensä	117,13 %	78,93 %	88,01 %	100,00 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	117,48 %	78,93 %	92,86 %	100,00 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	118,64 %	99,09 %	88,02 %	100,00 %

Taseen trendianalyysin vastattavaa-puolelta nähdään oman pääoman määrän suuret vaihtelut. Vuonna 2010 oman pääoman määrä laski huomattavasti, kun taas seuraavana vuonna oman pääoman määrä nousi huomattavasti, yli 300 prosenttiyksikköä. Tämä suuri nousu johtuu vuoden 2011 erinomaisesta tilikauden tuloksesta. Vieraan pääoman määrässä ei puolestaan niin suuria vaihteluita tilikausien aikana ole nähty.

Taulukko 11 esittää Ilmatuote Oy:n tuloslaskelman trendianalyysiä. Myös tässä perusvuotena on käytetty vuotta 2009 ja muita vuosia vertailtu siihen. Tuloslaskelman trendianalyysistä nähdään, että liikevaihto on vaihdellut vertailtavien tilikausien aikana. Varsinkin vuonna 2011 liikevaihto nousi erittäin paljon. Se oli kaksinkertainen verrattuna perusvuoteen. Liikevaihdon suuret vaihtelut rakennuslalla ovat kuitenkin normaaleja, koska suuret urakat saattavat venyä monen vuoden mittaisiksi. Tuloutus tapahtuu kuitenkin vasta, kun urakka on valmis. Vuonna 2011 Ilmatuote Oy:n urakoista siis valmistui monta, jonka takia myös liikevaihto oli erityisen suuri muihin vuosiin verrattuna.

Suuria vaihteluita tuloslaskelmassa tilikausien aikana nähdään myös ostoissa. Vuonna 2011 ja 2012 tilikauden aikana tehtyjä ostoja on paljon suurempi määrä kuin perusvuotena. Tilikauden tulos on tilikausien aikana vaihdellut paljon johtuen

suurimmaksi osaksi liikevaihdon määrästä. Vuonna 2011, kun liikevaihdon määrä oli reilusti suurempi kuin aikaisempina vuosina, myös tilikauden tulos oli parempi.

Taulukko 11. Ilmatuote Oy:n tuloslaskelman trendianalyysi.

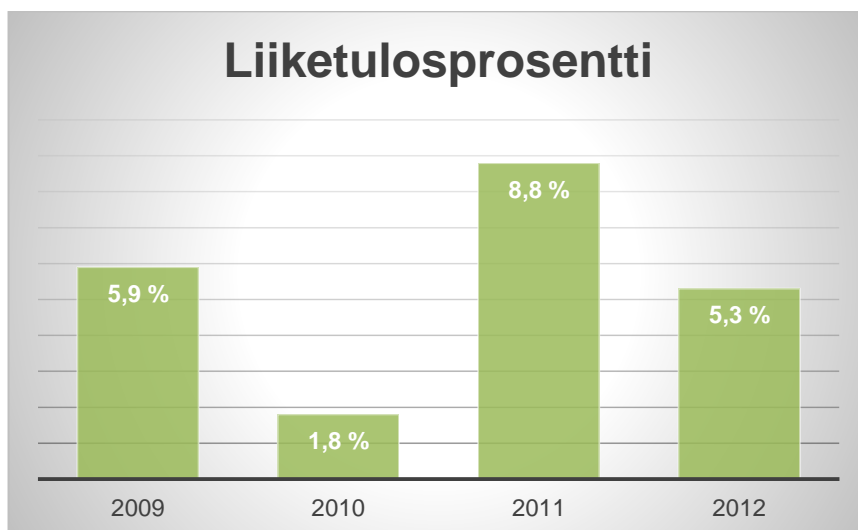
	2012	2011	2010	2009
LIKEVAIHTO	87,09 %	192,33 %	94,51 %	100,00 %
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	290,67 %	-163,92 %	4,39 %	100,00 %
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	139,23 %	202,57 %	92,38 %	100,00 %
Ulkopuoliset palvelut	24,91 %	84,17 %	58,99 %	100,00 %
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	100,44 %	128,11 %	98,47 %	100,00 %
Henkilösivukulut	114,48 %	120,53 %	95,76 %	100,00 %
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	35,18 %	53,88 %	55,32 %	100,00 %
Liiketoiminnan muut kulut	111,69 %	126,02 %	93,06 %	100,00 %
LIKEVOITTO/TAPPIO	78,38 %	287,85 %	29,39 %	100,00 %
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkokulut ja muut rahoituskulut	303,88 %	328,61 %	107,82 %	100,00 %
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	303,88 %	328,61 %	107,82 %	100,00 %
VOITTO/TAPPIO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	73,61 %	287,00 %	27,73 %	100,00 %
VOITTO/TAPPIO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	73,61 %	287,00 %	27,73 %	100,00 %
Tuloverot				
Tilikauden verot	62,18 %	286,24 %	28,04 %	100,00 %
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO	77,65 %	287,26 %	27,62 %	100,00 %

4.3 Tunnusluvut

Tässä luvussa tarkastellaan Ilmatuote Oy:n tilinpäätösinformaatiota eri taloudellisten tunnuslukujen avulla. Niiden avulla pystytään tarkemmin arvioimaan yrityksen kasvua, vakavaraisuutta, kannattavuutta ja maksuvalmiutta.

Kannattavuus

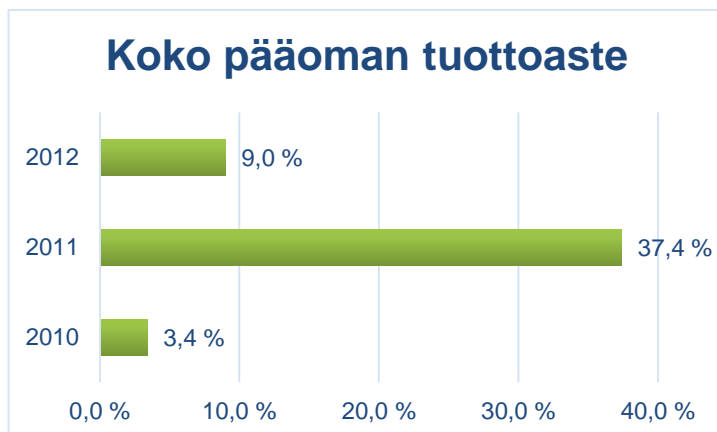
Ilmatuote Oy:n kannattavuutta mitataan voittoprosenteista liike-tulosprosentin avulla ja pääoman tuotto-prosenteista koko pääoman tuottoasteen sekä oman pääoman tuottoasteen avulla. Alla olevassa kuvassa 2 on esitetty Ilmatuote Oy:n liike-tulosprosentit vuosilta 2009-2012.

Kuva 2. Liiketulosprosentit vuosilta 2009-2012.

Kuten kuvasta 2 näkee, Ilmatuote Oy:n liike-tulosprosentit ovat vaihdelleet hieman tarkastelujakson aikana. Vuodet 2009, 2011 ja 2012 ovat olleet tyydyttävällä tasolla Yritystutkimus ry:n ohjearvojen mukaan. Vuosi 2010 puolestaan oli hieman heikompi vuosi. Tähän vaihteluun on vaikuttanut pääosin liiketoiminnan tuottojen eli liikevaihdon määrän vaihtelu. Vuonna 2011 liikevaihtoa kertyi reilusti enemmän kuin muina vuosina, joten sen takia kyseisen vuoden liike-tulosprosentti on myös huomattavasti korkeammalla tasolla.

Kuvassa 3 on esitetty koko pääoman tuottoasteen luvut vuosilta 2010-2012. Vuotta 2009 ei tunnusluvun vertailussa ole mukana, koska koko pääoman tuottoastetta laskettaessa, nimittäjänä on taseen loppusumma vuoden alussa. Tilinpäätöstietoja ei ole kuitenkaan vuodelta 2008, joten vuosi 2009 jätetään näissä tunnusluvuissa laskematta.

Kuva 3. Koko pääoman tuottoaste.

Kuvasta 3 näkee, että myös tässä tunnusluvussa vuosi 2011 on ollut selvästi parempi kuin muut vertailtavat vuodet. Yritystutkimus ry on antanut seuraavat ohjearvot koko pääoman tuottoasteelle:

- yli 10 % hyvä
- 5 – 10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko (Yritystutkimus ry 2011, 64.)

Ohjearvojen perusteella Ilmatuote Oy:n kannattavuus koko pääoman tuottoasteella mitattuna ei ole yltänyt tyydyttävälle tasolle vuonna 2010. Se on kuitenkin ollut erittäin hyvä vuonna 2011 ja vuonna 2012 uudelleen heikentynyt tyydyttäväksi.

Kuvassa 4 on havainnollistettu kannattavuutta oman pääoman tuottoasteella. Tunnusluvun avulla voidaan mitata yrityksen kykyä tuottaa omistajien yritykseen sijoittamalle pääomalle lisäarvoa. Yrityksen omistajat määräävät tavoitetaso oman pääoman tuottoasteelle sen mukaan, kuinka suuri tuottovaatimus asetetaan. (Yritystutkimus ry 2011, 65.) Tämän takia mitään ohjearvoja ei ole asetettu oman pääoman tuottoasteelle.

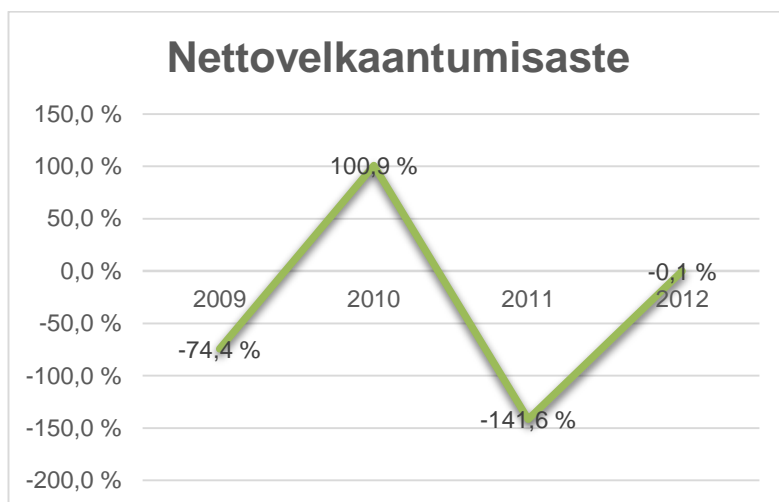
2010	25,6 %
2011	690,3 %
2012	23,6 %

Kuva 4. Oman pääoman tuottoaste.

Tässäkin tunnusluvussa näkee saman trendin kuin muissakin tunnusluvuissa. Vuosi 2011 on ollut erityisen hyvä suuren liikevaihdon takia. Vuodet 2010 ja 2012 ovat olleet lähes samalla tasolla 23 ja 26 prosentin välillä.

Vakavaraisuus

Ilmatuote Oy:n vakavaraisuutta mitataan omavaraisuusasteella ja nettovelkaantumisasteella eli gearingilla. Kuva 5 esittää Ilmatuote Oy:n nettovelkaantumisastetta vuosilta 2009-2012. Yritystutkimus ry:n (2011, 68) ohjearvojen mukaan nettovelkaantumisasteen ollessa alle 1 voidaan sitä pitää hyvänä. Vuosina 2009, 2011 ja 2012 nettovelkaantumisasteet olivat kaikki negatiivisia johtuen siitä, että korollista velkaa oli vähän tai ei ollenkaan ja rahoja ja pankkisaamisia puolestaan oli suurempi määrä. Näin ollen osoittaja jää negatiiviseksi ja nettovelkaantumisaste on alle 1.

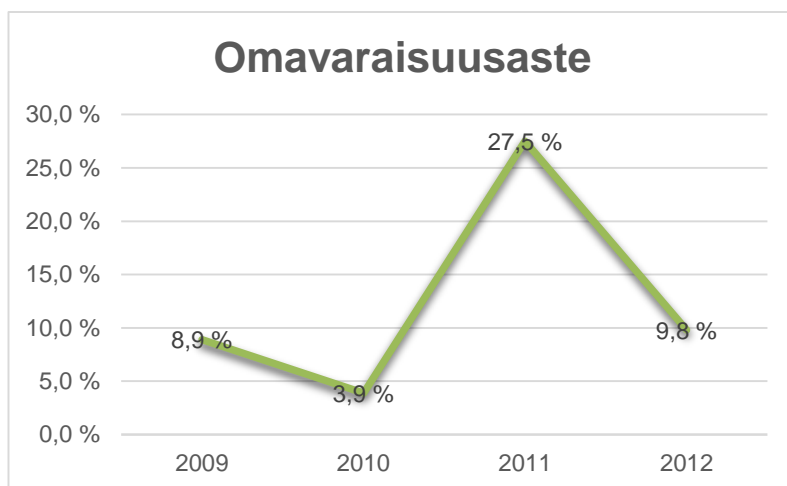

Kuva 5. Ilmatuote Oy:n nettovelkaantumisaste.

Vuoden 2010 suuri nettovelkaantumisaste johtui pienestä oman pääoman määrästä sekä sinä vuonna otetusta suuresta pankkilainasta. Pankkilaina maksettiin pois vuonna 2011 ja vuonna 2012 sitä otettiin uudestaan, mutta vain pieni summa. Samana vuonna oman pääoman määrä oli myös reilusti suurempi, noin 240 000 euroa.

Kuva 6 esittää Ilmatuote Oy:n omavaraisuusastetta. Yritystutkimus ry on antanut omavaraisuusasteelle ohjearvoiksi

- yli 40 % hyvä
- 20 – 40 % tyydyttävä
- alle 20 % heikko (Yritystutkimus ry 2011, 67).

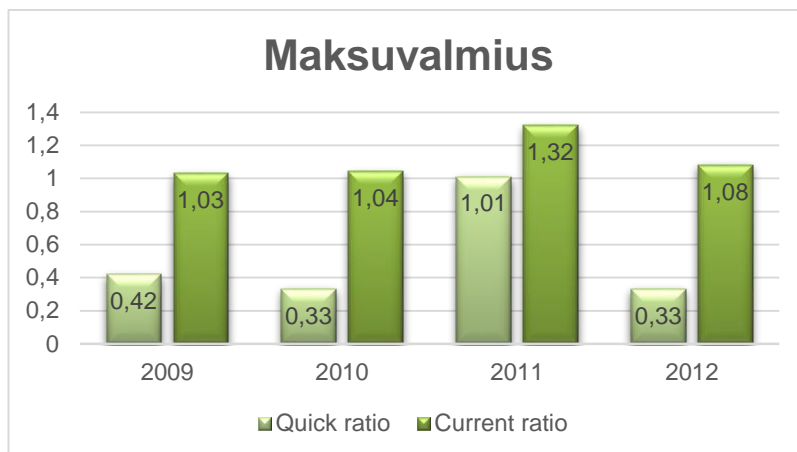

Kuva 6. Ilmatuote Oy:n omavaraisuusaste.

Ilmatuote Oy:n omavaraisuusaste ei ole minään tarkasteluvuonna ylittänyt hyvän arvon rajaa 40 %. Vuonna 2011 hyvien arvojen trendin jatkuessa omavaraisuusaste oli suurin 27,5 % ja tyydyttävällä tasolla. Muut tarkastelujakson vuodet saivat heikommat arvot johtuen pienestä oman pääoman määrästä suhteessa taseen loppusummaan. Omavaraisuusarvoja voisi nostaa yrittämällä saada lisää omaa pääomaa esimerkiksi nostamalla osakepääomaa tai kasvattamalla tilikausien voittoja.

Maksuvalmius

Opinnäytetyössä mitataan Ilmatuote Oy:n maksuvalmiutta staattisessa näkökulmassa quick ratiolla ja current ratiolla. Maksuvalmiuden tunnuslukujen on tärkeää olla hyvät, koska niiden ollessa hyvät on yrityksen helpompi hoitaa kaikki maksunsa ajallaan ja mahdollisimman edullisesti. Maksukykyä parantavat muun muassa kassa-alennusten hyödyntäminen ja käyttämätön sekkililimiitti. Sitä heikentävät puolestaan erääntyneet maksut, yliaikakorot sekä lisärahoituksen käyttö, joka on usein kallista. (Yritystutkimus ry 2011, 71.)

Kuva 7. Ilmatuote Oy:n maksuvalmiuden tunnusluvut.

Yritystutkimus ry on antanut maksuvalmiuden tunnusluville seuraavat ohjearvot:

Quick ratio

- yli 1 hyvä
- 0,5 – 1 tyydyttävä
- alle 0,5 heikko

Current ratio

- yli 2 hyvä
- 1 – 2 tyydyttävä
- alle 1 heikko (Yritystutkimus ry 2011, 71-71.)

Kuvasta 7 näkee, että quick ratio, joka mittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan ainoastaan rahoitusomaisuudellaan, on jäänyt heikommalle tasolle kaikkina muina vuosina paitsi vuonna 2011. Silloin quick ration sai arvoksi 1,01, joka on Yritystutkimus ry:n mukaan hyvällä tasolla.

Ilmatuote Oy:n current ratio on tarkastelujakson aikana saanut tyydyttävät arvot. Current ratiassa otetaan tarkasteluun mukaan myös vaihto-omaisuus, jonka ajatellaan olevan realisoitavissa lyhytaikaisista velvoitteista selviämiseksi. Ilmatuote Oy:llä on paljon vaihto-omaisuutta, jonka takia current ratio saa hieman parem-

mat arvot kuin quick ratio. Vaihto-omaisuuden arvioimiseen liittyy kuitenkin epävarmuutta, joka on syytä muistaa tunnuslukua tarkasteltaessa. (Yritystutkimus ry 2011, 71).

5 YHTEENVETO

Tässä opinnäytetyössä tehtiin perinteinen tilinpäätösanalyysi ilmastointi- ja putkiurakointi alalla toimivasta Ilmatuote Oy:stä. Työn tavoitteena oli saada kattava kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta tarkastelujakson 2009-2012 ajalta hyödyntäen prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä, trendianalyysiä sekä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja. Vertailukohteena käytettiin Yritystutkimus ry:n antamia ohjearvoja, joiden avulla yritys pystyttiin sijoittamaan muiden yritysten joukkoon vertailemalla taloudellisia tunnuslukuja ohjearvoihin.

Prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä näkee, että kaikkina tarkasteluvuosina tilikauden tulos on ollut positiivinen. Se on pysynyt tarkastelujakson ajan 1-7 % liikevaihdosta. Suurimman osan yrityksen varoista sitoo vaihto-omaisuus, jonka osuus taseen loppusummasta on ollut yli 50 % kaikkina muina vuosina paitsi vuonna 2011. Prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä huomaa myös sen, että Ilmatuote Oy on rahoittanut menonsa suurelta osin vieraalla pääomalla. Oman pääoman osuus taseen loppusummasta on jokaisena vertailuvuotena ollut pieni.

Trendianalyysistä selviää suuret vaihtelut eri erien määrissä vuosien 2009-2012 aikana. Vuosi 2011 on ollut selkeästi parempi kuin muut vuodet johtuen suuresta liikevaihdosta. Muiden menojen pysyessä muuttumattomina on tilikauden tuloksen väistämättä oltava parempi. Taseen trendianalyysistä näkee oman pääoman määrän vaihtelevan paljon. Vuonna 2012 se kuitenkin on suurempi kuin tarkastelujakson aloitusvuonna 2009, mikä on hyvä merkki tulevaisuutta katsellen. Heikompana merkinä voidaan pitää vieraan pääoman kasvua vuodesta 2009 vuoteen 2012.

Tunnuslukuanalyysissä huomasi myös vallitsevan trendin vuoden 2011 tuloksellisuudesta. Jokaisessa tunnusluvussa muiden vuosien jäädessä tyydyttäväksi vuosi 2011 oli lähestulkoon aina hyvällä tasolla. Yleisesti ottaen kuitenkin Ilmatuote Oy:n kannattavuutta ja vakavaraisuutta tulisi parantaa. Vakavaraisuuden

nettovelkaantuneisuusasteen tunnusluvussa kuitenkin on hyviäkin merkkejä. Ilmatuote Oy on pyrkinyt rahoittamaan toimintansa ilman lainaa ulkopuolisilta rahoituslaitoksilta, mikä näkyy tunnusluvun arvoissa. Omavaraisuusasteiden tulisi kuitenkin olla parempia, jotta yritys saisi vakavaraisuutensa paremmalle tasolle.

Maksuvalmiuden tunnusluvuissa on myös parannettavaa. Quick ration arvot täytyisi saada paremmalle tasolle pienentämällä lyhytaikaisen vieraan pääoman määrää tai kasvattamalla rahoitusomaisuuden määrää esimerkiksi kasvattamalla osakepääomaa tai tulorahoituksen avulla. Hyvän maksuvalmiuden avulla yrityksen on helpompi suoriutua lyhytaikaisista veloistaan joko pelkän rahoitusomaisuuden avulla tai rahoitusomaisuuden ja realisoidun vaihto-omaisuuden avulla.

Tulevaisuus on epävarma urakointi- ja rakennusosalalla, joten sitä suuremmalla syyllä täytyisi kohdistaa huomio yrityksen kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Tällä hetkellä Ilmatuote Oy:n taloudellinen tilanne vaatii muutoksia esimerkiksi uusia toimintatapoja kehittämällä. Ilman kannattavuutta ei yritys voi selviytyä. Se on yrityksen perusedellytys. Ilman vakavaraisuutta yrityksen on vaikea selviytyä heikoista taloudellisista ajoista ja ilman maksuvalmiutta ei yritys voi selviytyä maksuistaan ajallaan ja edullisesti, mikä heikentää yrityksen kuvaa kilpailevilla markkinoilla.

LÄHTEET

Ilmatuote Oy. Tilinpäätösinformaatio 2009-2012.

Ikäheimo, S.; Laitinen, E.K.; Laitinen, T. & Puttonen V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasa: Multiprint.

Kinnunen, J.; Laitinen, E.K.; Laitinen, T.; Leppiniemi, J. & Puttonen V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kirjanpitoasetus 23.8.2001/748.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.

Kirjanpitolaki 30.12.2004/1304.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitolautakunta 21.11.2006. Yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi R. 2005. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. 5., uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi R. 1997. Tilinpäätöksen tulkinta. 2. painos. Porvoo: WSOY.

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2009. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 6., uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Niskanen, J. & Niskanen M. 2010. Yritysrahoitus. 5.-6. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? 4., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Salmi, I. & Rekola-Nieminen, L. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tomperi, S. 1997. Käytännön kirjanpito. 4. uudistettu painos. Helsinki: Oy Edita Ab.

Tomperi, S. 2009. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 23., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus.

LIITTEET

Pdf-tiedosto Opinnäytetyön liitteet